

Det danske studie FORSYN har i første omgang set på, hvor mange personer i Danmark der har nedsat synsstyrke. Næste skridt er at beskrive befolkningens brug af briller og kontaktlinser.

Nyt studie viser

danskernes øjensundhed

Antallet af socialt blinde er faldet til en tiendedel af, hvad det var i starten af 00'erne. Det er én af pointerne fra et nyt dansk studie, der har klarlagt befolkningens øjensundhed.

AF **Ditte M. Hansen**, Øjenforeningen

HVORDAN STÅR DET egentlig til med vores øjensundhed? Hvor mange af os går rundt og har brug for briller uden at vide det? Og får vi de hjælpemidler, som vi har brug for, hvis synet svigter? Det er blot nogle af mange spørgsmål, som det danske studie FORSYN (Forekomst af synshandicap og synshjælpemidler i Danmark) har villet finde svar på. I to år har forskerne bag indsamlet data om befolkningens syn, og nu er de første resultater klar.

"Vi har undersøgelser fra 90'erne og ind i 00'erne, der viser, hvor mange blinde og svagsynede der er i Danmark, men vi ved ikke, hvordan det er gået dem siden, eller hvordan det står til i dag, hvor vi har fået mange nye behandlinger

FOTO: LARS HOLM

inden for øjensygdomme. Indtil nu har vi kun haft estimater men ikke konkrete data," fortæller professor og overlæge **Toke Bek**, der har stået i spidsen for projektet, hvor et forskerhold fra Øjensygdomme på Aarhus Universitetshospital i samarbejde med Institut for Folkesundhed på Aarhus Universitet har undersøgt 3.384 personers øjensundhed.

Miniudsnit af befolkningen

Da det ikke er muligt at undersøge hele den danske befolkning, måtte Toke Bek og hans hold finde en balance mellem valide data, og hvad der var muligt at udføre i praksis. Med hjælp fra Danmarks Statistik fik de trukket 10.000 personer ud, der var repræsentative for den danske befolkning, og som boede inden for 40 kilometer af Aarhus Universitetshospital.

"På den måde fik vi et miniudsnit af den danske befolkning, som vi efterfølgende kunne skrive ud til via e-boks med tilbud om en øjenundersøgelse," fortæller Toke Bek.

To kandidater i optometri og synsvidenskab foretog undersøgelsen, hvor deltagerne fik målt synet og eventuel brille, optimeret brillen, skannet nethinden og målt øjets tryk og dimensioner. Herudover skulle de udfylde et spørgeskema om syn og livskvalitet.

"Ofte er der en tendens til, at det er fagpersonernes mål for kvalitet, som man bruger som kvalitetsmål, eller deres definition af, hvad der er godt og skidt, der bliver brugt som målestok. Men i virkeligheden er det mest interessante, hvad patienterne selv siger, for det behøver langtfra være det samme som fagpersonerne," lyder det fra Toke Bek om spørgeskemaet.

Fra procent til promille

Med data i hus har forskergruppen i første omgang kigget på, hvor mange personer der har påvirkning af synsstyrken, også kaldet centralsynet, som er det, man bruger, når man skal se små detaljer skarpt, og det, man måler, når man læser på en synstavle (se tabel 1).

"Alle dem, der har nedsat syn, har vi tal på nu. Sammenligner vi med tidligere undersøgelser fra årtusindeskiftet, så er social blindhed, det vil sige folk, der kan se mindre end 10 pct. af normalsynet, faldet til en tiendedel af, hvad det var før. Tidligere kunne det måles i procenter, men nu har vi målt det til 2,2 promille," lyder det fra Toke Bek, der håbede, at det ville forholde sig sådan, men ikke anede det (se tabel 2).

"Nu ved vi, at det, vi gør, nytter noget. Det er jo fantastisk. Tidligere var de hyppigste årsager til social blindhed våd AMD og diabetisk øjensygdom, og det er netop ved disse to sygdomme, vi ser forbedringen. Det passer med, at vi har fået et behandlingsgennembrud ved disse to øjensygdomme," fortæller Toke Bek. Han understreger, at der fortsat er øjenpatienter, der bliver socialt blinde af de to øjensygdomme, men at det er meget få sammenlignet med tidligere.

Ny hyppig årsag til synstab

De øjensygdomme, der nu hyppigst forårsager social blindhed, er tør AMD og andre nethindesygdomme, som vi fortsat ikke kan behandle (se tabel 3). Allerede nu er der dog en udvikling i gang i forhold til behandling af tør AMD, og det bliver ifølge Toke Bek spændende at følge. For nye behandlingsmuligheder er netop grunden til, at vi kan nedbringe antallet af socialt blinde, men det stiller også nye krav til øjenområdet.

"Vi behandler langt flere øjenpatienter end tidligere, og der kommer hele tiden nye til med våd AMD og andre aldersrelaterede øjensygdomme. Det er en enorm belastning for øjenfaget, og det kræver en vedvarende opmærksomhed på de ressourcer, der skal til for at fastholde succesen," lyder det fra Toke Bek, der mener, at vi skal fortsætte som hidtil:

"Det går godt, fordi vi er meget aktive, og nu skal vi sørge for, at rammerne er til, at vi kan fortsætte. Set i lyset af, at vi på sigt måske også kommer til at kunne behandle tør AMD, vil det kræve endnu flere kræfter."

Næste skridt

Toke Bek regner med at skulle analysere resultaterne fra FORSYN-studiet et par år endnu.

"Vi inddrager danske eksperter i arbejdet og har

netop færdiggjort en beskrivelse af befolkningens brug af briller og kontaktlinser. Der er også en undersøgelse i gang om øjets størrelse og dimensioner i normalbefolkningen, som vil give spændende resultater. Noget af det næste, vi skal se på, er forekomsten af grøn stær. Her har vi i undersøgelsen opdaget nogle med grøn stær, der ikke vidste, at de havde det," fortæller han og henviser til, at grøn stær ikke giver nogen symptomer i de tidlige stadier, hvor sygdomsudviklingen kan forsinkes eller måske helt standses. "Forebyggelsesproblemstillingen er interessant. For hvis man kan vise, at nogle bestemte sygdomme er hyppige, så kan man målrette den forebyggende indsats i den retning," lyder det fra professoren, der med FORSYN har bidraget med væsentlig ny viden, der vil kunne optimere indsatsen mod svagsynethed og blindhed. ■

Hvis man kan vise, at nogle bestemte sygdomme er hyppige, så kan man målrette den forebyggende indsats i den retning

– Toke Bek, professor og øjenlæge

Resultater fra FORSYN

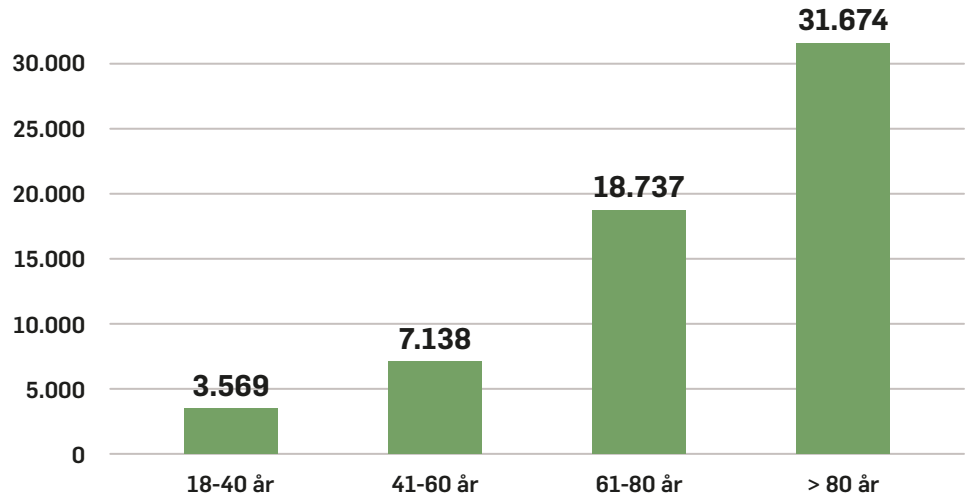
FORSYN-studiet definerer nedsat syn til, at man på sit bedste øje ser dårligere end 63 pct. i forhold til et normalsyn på 100 pct.

Tabel 1

Antal personer i Danmark med nedsat synsstyrke på bedste øje stiger med alderen, specielt i aldersgruppen over 60 år.

Det er ikke overraskende, fordi antallet af personer med øjensygdom også stiger med alderen.

Antal personer med nedsat syn fordelt på alder

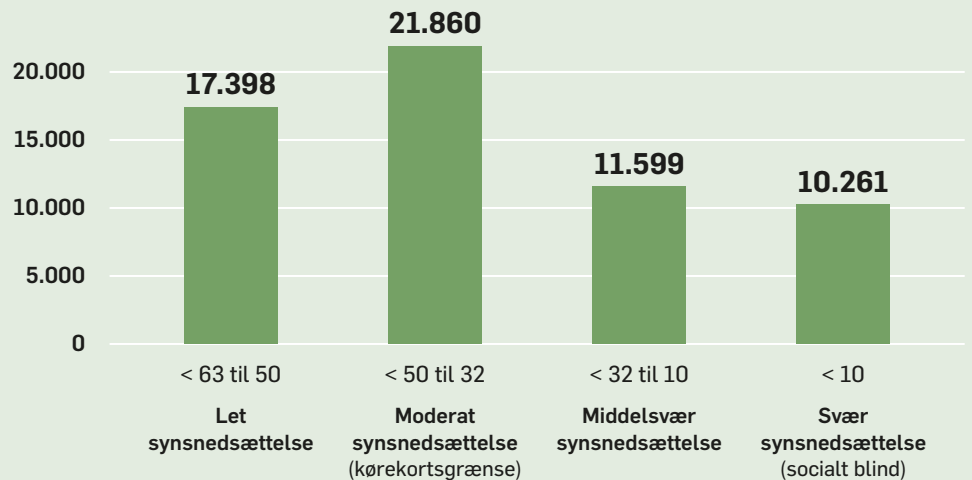

Tabel 2

For at få kørekort skal synet på det bedste øje være på 50 pct. eller derover.

Ifølge FORSYN-studiet opfylder i alt 43.720 personer i Danmark derfor ikke synsstyrkekravet til privat kørekort.

Antal personer med let, moderat, middelsvær og svær synsnedsættelse på bedste øje udtrykt i pct. i forhold til et normalsyn på 100 pct.

Tabel 3

Tabellen viser årsager til nedsat synsstyrke på under 63 pct. på bedste øje.

AMD (tør AMD (39 pct.) og våd AMD (6 pct.)) er altså fortsat hovedårsagen til nedsat synsstyrke.

I FORSYN-studiet er der ikke fundet personer med synstab på grund af diabetisk øjensygdom og grøn stær.

Årsag til nedsat syn i 2023 angivet i pct.

